

Brzeziński, Mirosław

"Conviventi, separati, divirziati, risposati e sacramenti", Novello Pederzini, Bologna 2010 : [recenzja]

Studia Teologiczne 29, 511-514

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

R E C E N Z J E

Novello Pederzini, *Conviventi, separati, divorziati, risposati e sacramenti*, Edizioni Studio Domenicano, Bologna 2010, ss. 165.

Książka księdza Novello Pederzini, doktora teologii i prawa kanonicznego, promotora sprawiedliwości w Regionalnym Sądzie do spraw Małżeńskich Flaminio, jak też proboszcza jednej z parafii Bologni w Italii, oraz kierownika duchowego wielu małżonków oraz byłych małżonków pt. *Conviventi, separati, divorziati, risposati e sacramenti*, jest z całą pewnością wyrazem duszpasterskiej troski Kościoła o osoby żyjące w sytuacjach, które Jan Paweł II w Adhortacji *Familiaris consortio* nazwał «nieprawidłowymi», tzn. żyjących w konkubinacie, w powtórnych związkach małżeńskich, rozwiedzionych czy «wolnych związkach». Tytuł tej książki w tłumaczeniu na język polski brzmiałby: *Konkubinaty (współżyjący), separacja, rozwiedzeni, w powtórnych związkach i sakramenty*. W podtytule czytamy *Proposta per un cammino spirituale nel segno della chiarezza e dell'accoglienza*, co należy przetłumaczyć jako *Propozycja duchowej drogi w znaku jasności i przyjęcia*. Niejako wyjaśnieniem tytułu jak i podtytułu tej pozycji są słowa Jana Pawła II, zamieszczone jako motto „Niech wiedzą żyjący w separacji, rozwiedzeni, i żyjący w powtórnych związkach, że Kościół ich kocha. Nie jest od nich daleki, i cierpi w związku z ich sytuacją. Kościół widzi ich cierpienie i zdaje sobie sprawę z ogromnych trudności, w których żyją”. Te zdania wskazują, że Autor będzie starał się wskazać konkretne działania Kościoła, które są wyrazem miłości Kościoła Chrystusowego wobec wszystkich jego członków, także wobec tych, którzy z różnych powodów żyją w sytuacjach nieprawidłowych. Drugim elementem jest ukazanie postaw osób będących w sytuacjach odbiegających od normy, jakie powinny przyjąć, by odnaleźć «na nowo» swoje miejsce w Kościele i drogę do Boga.

Książka *Conviventi, separati, divorziati, risposati e sacramenti* składa się z dziesięciu rozdziałów, które jak wskazuje sam ksiądz Pederzini, ma potrójny cel: po pierwsze wyjaśnić niektóre pojęcia i zwroty w obrębie małżeństwa, które są rozumiane w sposób niewłaściwy lub konfuzjonalny. Drugim celem wskazanym przez Autora jest zaproponowanie żyjącym w separacji, oraz rozwiedzionym lub żyjącym w powtórnych związkach drogę rozwoju duchowego, który jest, jak pisze, zaskakująco bogaty niż można by przypuszczać, oraz weryfikację ich relacji do sakramentów, w szczególności z sakramentem pojednania i sakramentem Eucharystii. Jak dodaje, miał na uwadze w sposób szczególny osoby żyjące w konkubinatach, którzy nie decydują się lub nie chcą zawrzeć sakramentalnego małżeństwa; żyjących w separacji i rozwiedzionych, którzy

podjęli świadomą decyzję dalszego życia w samotności, oraz tych, którzy po rozwodzie zawarli kolejne cywilne małżeństwo. Widzimy, że są to trzy grupy osób, których sytuacja jest odmienna, ale związana z ich związkiem z osobą płci przeciwnej, i dodajmy są to osoby wierzące, które odnajdują i chcą odnaleźć swoje miejsce w Kościele. Pragną tego dokonać w tej sytuacji, w której się znajdują, co więcej-przyjmują nauczanie Kościoła odnośnie ich sytuacji, oraz nauczanie Kościoła dotyczące prawdy o małżeństwie. Nadto te osoby Kościół przygarnia, aby zaproponować im takie rozwiązania, które są możliwe i są zgodne z Magisterium Kościoła, i zachęca, że mimo ich «nieprawidłowej» sytuacji są kochani przez Chrystusa i Jego Kościół.

Wskazane przez Autora założenia, jak też rodzaj jego posługi w Kościele, wskazują na podstawową wartość tej pozycji, a mianowicie, iż wyrasta ona z doświadczenia duszpasterskiego i jest ukierunkowana do duszpasterstwa małżeństw i rodzin w sytuacjach «nieprawidłowych», aby pomóc im «odnaleźć» ich miejsce w Kościele Chrystusowym, i jeśli to tylko możliwe uregulować ich sytuację zgodnie z nauczaniem Magisterium Kościoła.

Rozdział pierwszy zawiera dziesięć świadectw, w których odczytujemy główne zarzuty wobec Kościoła stawiane przez osoby żyjące w sytuacjach «nieprawidłowych» w kwestii dotyczącej nauki o małżeństwie. Wśród nich odnajdujemy następujące: Kościół odrzuca osoby żyjące w takich sytuacjach, traktuje je jako niegodne bycia w wspólnocie, że Kościół osobom rozwiedzionym, nie zachowującym czystości odmawia możliwości przystąpienia do Komunii św., że Kościół jest daleki od rzeczywistości i nieprzyjacielski wobec nas nich, osądza i ich odrzuca, a nawet potępia, że Kościół nie czuje żadnej winy odmawiając sakramentów osobom w sytuacjach nieprawidłowych, które też są jego dziećmi, że czują się pozostawieni przez Kościół, chrześcijanami drugiej kategorii, że Kościół nie pomaga tym, u których można by stwierdzić nieważność ich małżeństwa a sami nie mają odwagi, by udać się w tym celu do sądu biskupiego. Jak widzimy, «zarzuty», które są stawiane wobec Kościoła są liczne, ale wywodzą się często z chęci usprawiedliwienia swego postępowania, czy też z nieznamośności nauczania Kościoła na temat małżeństwa. Z pewnością jednak pytania te stawiane są niezależnie od kraju czy regionu. Są one wspólne wszystkim, którzy żyją w takich sytuacjach.

Rozdział drugi jest miejscem sprecyzowania i wyjaśnienia terminów dotyczących małżeństwa. Po zarzutach w stosunku do Kościoła wobec tych skomplikowanych często i nieprawidłowych sytuacji. Po pierwsze Autor przypomina, iż dla ochrzczonych nie istnieje małżeństwo, które nie byłoby sakramentalnym związkiem mężczyzny i kobiety. Każdy inny związek jest wobec Kościoła nieprawidłowy. Im jednak nie mówi, że są poza Kościołem, że Kościół ich odrzuca, sądzi, itd., im mówi, że mimo wszystko ich kocha i pragnie im pomóc i towarzyszyć im.

W kolejnym rozdziale poruszony jest temat miłości w prawdzie. Ks. Pederzini ukazuje tu najpierw jako instrument do pracy duszpasterskiej w takich sytuacjach *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin*, które to zostało przyjęte przez Konferencję Episkopatu Italii w 1993 roku, i które jest ważnym elementem posługi duszpasterskiej wobec małżeństwa i tych osób, które żyją w sytuacjach «quasi» małżeńskich. Przypomina, że wobec sytuacji nieprawidłowych tak jak wobec małżeństw sakramentalnych, Kościół w swojej posłudze ma działać „według miary serca Chrystusa”, które można streścić w dwóch słowach: „prawda i miłość”. Przypomniana jest tu także prawda i nierozzerwalności małżeństwa i co więcej, że Kościół nie może zezwolić na sakramentalne pojednanie i przystąpienie do sakramentu Eucharystii tym, którzy są w sytuacji sprzecznej z wyznawaną i sprawowaną w sakramentach wiarą.

Różnorodność nieprawidłowych sytuacji małżeńskich ujęta jest w następnym rozdziale. Autor ukazuje najpierw zalety małżeństwa sakramentalnego by potem ukazać negatywne aspekty sytuacji nieprawidłowych wychodząc od podstaw antropologicznych, teologicznych, poprzez konkretne «niebezpieczeństwa» codziennego życia związanego bądź ze stabilnością związku, bądź z otwartością lub jej brakiem w życiu. Oddzielną kwestią jest sytuacja osób po rozwodzie lub w separacji, które pozostały wierne sakramentowi małżeństwa i pozostały samotne. Konsekwentnie kolejny rozdział podejmuje temat możliwości skorzystania z sakramentów świętych, z sakramentu pojednania i z sakramentu Eucharystii, przez osoby w sytuacjach nieprawidłowych.

„Znalazłeś narzeczonego – znalazłeś twój krzyż”, w ten sposób tytułuje ks. Pederzini kolejny rozdział swojej pozycji. Ukazuje w niej znaczenie krzyża w przygotowaniu do małżeństwa, w okresie narzeczeństwa i nade wszystko w odkrywaniu prawdy o miłości małżeńskiej, która jest darem, ale która jest także ofiarą, cierpieniem i wyrzeczeniem. Trzeba się tego uczyć już przed małżeństwem, a Autor zachęca narzeczonych, by pokochali krzyż i Chrystusa, który patrzy i wspiera ich wierną miłość aż po krzyż.

Rozdział następnym to ukazanie duchowej drogi tym, którzy żyją w separacji. Tym osobom zaleca się uznanie swoich błędów i niepowodzenia jako pierwszego kroku. Własny upadek nie identyfikuje się z winą, i trzeba go zaakceptować. Uznanie błędu, jest otwarciem drogi do wybaczenia, ale też do poproszenia o wybaczenie, ukazuje potrzebę przebaczenia i zrozumienia. To początek drogi, jak mówi Autor «leczenia ran». Przebaczenie, to początek drogi powrotu do Boga, początek drogi powrotu do współmałżonka. Zaczynij tu i nie czekaj, aż uczyni to twój mąż/żona. Bóg, Jego wierność i przebaczenie okazane człowiekowi, uczy i pozwala otworzyć się na współmałżonka, ofiarować mu przebaczenie. Konsekwentnie, kolejny rozdział podejmuje tematykę rozwoju życia duchowego przez osoby rozwiedzione i żyjące w nowych zwią-

kach cywilnych. Postawa, na którą wskazuje Autor, by przyjęły osoby w takich sytuacjach to nie poczucie odrzucenia i potępienia, lecz poczucie, że Kościół, zaprasza ich do udziału w swoim życiu, że mimo nieprawidłowości swego życia są nadal kochani przez Boga, gdyż mogą i powinni uczestniczyć w życiu Kościoła nawet, jeśli nie mogą korzystać z sakramentów. Przypomina, że Eucharystia jest „źródłem i szczytem” jedności z Chrystusem, ale nie jest jedyną drogą i instrumentem działania łaski Bożej. Chrystus jest obecny w swoim Słowie, w braciach i nie powinni zapominać o innych możliwościach spotkania i doświadczenia miłości Chrystusa i Jego Kościoła, którymi są sakrament pojednania i Eucharystii, modlitwa czy działanie charytatywne, oraz odpowiednie wychowanie dzieci.

Relacje z dziećmi, i problem wychowania dzieci przez rodziców żyjących w sytuacjach nieprawidłowych podejmuje kolejny rozdział książki autorstwa księdza Pederzini. Jest to niezmiernie ważny aspekt, gdyż w takich sytuacjach zwykle najbardziej pokrzywdzone zostają dzieci. One cierpią zawsze. Autor wskazuje tu na konieczność bycia szczerymi i mówienia prawdy dzieciom o sytuacji od początku, by nie były zaskoczone. Rodzice obydwój, na ile to możliwe, powinni okazywać miłość dzieciom. Autor daje konkretne wskazania zachowań obojgu rodzicom, ale też oddzielne wskazania ojcu, matce i dziecku. Podkreśla także znaczenie wychowania religijnego i wprowadzenia w życie sakramentalne Kościoła, i aby rodzice mimo swoich nieprawidłowości w relacji do Chrystusa i do Kościoła, nie zaniedbywali wychowania swoich dzieci do miłości Boga.

Książka kończy się świadectwami osób, tak jak się rozpoczęła, a są to świadectwa, które w tym miejscu wyrażają «wdzięczność» wobec Kościoła, za to, że mogły «odnaleźć się» w Kościele, ze szczególnym podkreśleniem odnalezienia drogi sakramentalnego małżeństwa. Jedna z wypowiedzi puentuje sens i potrzebę napisania książki: „Teraz rozumiemy, że żyć razem to ludzka rzecz, ale małżeństwo sakramentalne to Boża sprawa”.

Warto zwrócić uwagę na kilka, wydaje się ważnych zalet i elementów książki księdza Novello Pederzini, *Conviventi, separati, divorziati, risposati e sacramenti*. Na pierwszy plan wysuwa się to, iż wyrosła ona z doświadczenia duszpasterskiego i ma być pomocą zarówno dla księży posługujących na co dzień małżonkom i rodzinom w różnych sytuacjach, czyli wraca do duszpasterstwa. Po drugie, że Autor, na co dzień spotyka się z takimi sytuacjami tak w duszpasterstwie jak i Sądzie Biskupim. Niewątpliwie atutem tej książki jest również język, prosty i zrozumiały, ukazujący w przystępny sposób naukę Magisterium Kościoła o małżeństwie.

Ks. Mirosław Brzeziński